

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

5. prosince 2017*

„Řízení o předběžné otázce – Článek 325 SFEU – Rozsudek ze dne 8. září 2015, Taricco a další (C-105/14, EU:C:2015:555) – Trestní řízení týkající se trestných činů v oblasti daně z přidané hodnoty (DPH) – Vnitrostátní právní předpisy, které stanoví promlčecí lhůty, které mohou vést k beztrestnosti trestných činů – Poškození finančních zájmů Evropské unie – Povinnost nepoužít jakákoli ustanovení vnitrostátního práva, jež by mohla ohrozit splnění závazků, které unijní právo ukládá členským státům – Zásada zákonnosti trestných činů a trestů“

Ve věci C-42/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) ze dne 23. listopadu 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 26. ledna 2017, v trestním řízení proti

M. A. S.,

M. B.

za přítomnosti:

Presidente del Consiglio dei Ministri,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, A. Tizzano, místopředseda, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça (zpravodaj), C.G. Fernlund a C. Vajda, předsedové senátů, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadžev, M. Safjan, F. Biltgen, K. Jürimäe, M. Vilaras a E. Regan, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: R. Schiano, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 29. května 2017,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za M. A. S. G. Insolerou, A. Solianim a V. Zeno-Zencovichem, avvocati,
- za M. B. N. Mazzacuvou a V. Manesem, avvocati,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s G. De Bellisem, G. Galluzzo a S. Fiorentinem, avvocati dello Stato,

* Jednací jazyk: italština.

– za Evropskou komisi P. Rossim, J. Baquero Cruzem a H. Krämerem, jakož i K. Banks, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 18. července 2017,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU, jak byl vyložen v rozsudku ze dne 8. září 2015, Taricco a další (C-105/14, EU:C:2015:555) (dále jen „rozsudek Taricco“).
- 2 Projednávaná žádost byla předložena v rámci trestního řízení vedeného proti M. A. S. a M. B. týkajícího se trestných činů v oblasti daně z přidané hodnoty (DPH).

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 325 odst. 1 a 2 SFEU stanoví:

„1. Unie a členské státy bojují proti podvodům a jiným protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Unie opatřeními přijatými podle tohoto článku, která mají odstrašující účinek a poskytují v členských státech a v orgánech, institucích a jiných subjektech Unie účinnou ochranu.

2. Členské státy přijmou k zamezení podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie stejná opatření, jaká přijímají k zamezení podvodů ohrožujících jejich vlastní finanční zájmy.“

Italské právo

- 4 V článku 25 Ústavy se stanoví následující:

„Nikdo nemůže být odňat svému zákonnému soudci.

Nikdo nemůže být trestán, leč na základě zákona, který nabyl účinnosti před spácháním činu.

Nikdo nemůže být podroben bezpečnostním opatřením s výjimkou případů stanovených zákonem.“

- 5 Článek 157 codice penale (trestní zákoník), ve znění legge n. 251 (zákon č. 251) ze dne 5. prosince 2005 (GURI č. 285 ze dne 7. prosince 2005), (dále jen „trestní zákoník“), stanoví:

„Trestný čin je promlčen uplynutím lhůty, která odpovídá horní hranici sazby trestu stanoveného zákonem, a v každém případě ve lhůtě, která nesmí být v případě zločinů kratší než šest let a v případě přečinů kratší než čtyři roky, a to i když se za ně ukládá pouze peněžitý trest.

[...]“

- 6 Článek 160 trestního zákoníku stanoví:

„Běh promlčecí lhůty se přerušuje rozsudkem nebo trestním příkazem.

Běh promlčecí lhůty se přerušuje rovněž usneseními, která se týkají uplatnění osobních předběžných opatření, [...] [a] usnesením, kterým se nařizuje předběžné jednání [...]

Přerušená promlčecí lhůta začne znovu běžet ode dne přerušení. Pokud je úkonů způsobujících přerušení více, promlčecí lhůta začne běžet od posledního z nich; lhůty stanovené v článku 157 nemohou být nicméně v žádném případě prodlouženy nad rámec lhůt podle čl. 161 druhého pododstavce, s výjimkou trestných činů stanovených v čl. 51 odst. 3a a 3c trestního řádu.“

- 7 Článek 161 druhý pododstavec trestního zákoníku stanoví:

„S výjimkou stíhání trestných činů podle čl. 51 odst. 3a a 3c codice di procedura penale (trestní řád) může přerušení promlčecí doby vést k jejímu prodloužení nanejvýš o čtvrtinu její maximální stanovené délky [...]"

- 8 Podle článku 2 decreto legislativo n. 74, nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto (legislativního nařízení č. 74, kterým se stanoví nová právní úprava týkající se trestných činů v oblasti daně z příjmů a daně z přidané hodnoty), ze dne 10. března 2000 (GURI č. 76 ze dne 31. března 2000, dále jen „legislativní nařízení č. 74/2000“), je podání nepravdivého přiznání k DPH za použití faktur nebo jiných dokumentů pro neexistující operace trestáno trestem odnětí svobody v délce trvání od jednoho roku a šesti měsíců do šesti let.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 9 Soudní dvůr v rozsudku Taricco konstatoval, že ustanovení čl. 160 posledního pododstavce trestního zákoníku ve spojení s článkem 161 tohoto zákoníku (dále jen „dotčená ustanovení trestního zákoníku“), v nichž se stanoví, že úkon, který vede k přerušení běhu lhůty a spadá do rámce trestních stíhání týkajících se závažných podvodů v oblasti DPH, má za následek prodloužení promlčecí lhůty pouze o čtvrtinu její původní délky, mohou ohrozit splnění povinností uložených členským státům čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU, pokud by tato vnitrostátní právní úprava ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie bránila uložení účinných a odstrašujících sankcí nebo by stanovila delší promlčecí lhůty pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy dotyčného členského státu než pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že vnitrostátní soud je povinen zajistit plný účinek čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU tak, že podle potřeby upustí od použití uvedených ustanovení vnitrostátního práva, která by dotyčnému členskému státu mohla bránit v dodržování povinností, které mu ukládají uvedená ustanovení Smlouvy o FEU.
- 10 Corte di cassazione (Kasační soud, Itálie) a Corte d'appello di Milano (Odvolací soud v Miláně, Itálie), jež podaly žádost o přezkum ústavnosti k Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie), mají za to, že pravidlo vyplývající z uvedeného rozsudku se použije v rámci dvou trestních řízení, která před nimi probíhají. Tato řízení se totiž týkají trestných činů, na které se vztahuje legislativní nařízení č. 74/2000, jež lze kvalifikovat jako závažné trestné činy. Kromě toho by takové trestné činy byly promlčeny, bylo-li by třeba použít dotčená ustanovení trestního zákoníku, kdežto kdyby se tato ustanovení nepoužila, mohla by uvedená řízení skončit odsuzujícími rozsudky.
- 11 Corte d'appello di Milano (Odvolací soud v Miláně) dále vyjadřuje pochybnosti ohledně toho, zda bude v řízení, jež před ním probíhá, dodržena povinnost, jež vyplývá z čl. 325 odst. 2 SFEU. Platí totiž, že i když je trestný čin zločinného spolčení za účelem pašování tabáku vyrobeného v zahraničí, který je upraven v článku 291c decreto del Presidente della Repubblica n. 43, recante approvazione del testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale (nařízení prezidenta republiky č. 43, kterým se schvaluje jednotné znění celních právních předpisů) ze dne 23. ledna 1973 (GURI č. 80 ze dne 28. března 1973), srovnatelný s takovými trestnými činy podle legislativního nařízení č. 74/2000, jaké jsou dotčeny v původních řízeních, nevztahují se na něj stejná pravidla o horní hranici promlčecí lhůty, jaká platí pro posledně uvedené trestné činy.

- 12 V této souvislosti mají Corte suprema di cassazione (Kasační soud) a Corte d'appello di Milano (Odvolací soud v Miláně) za to, že na základě pravidla uvedeného v rozsudku Taricco mají povinnost nepoužít promlčecí lhůtu, jež je stanovena dotčenými ustanoveními trestního zákoníku, a rozhodnout ve věci samé.
- 13 Corte costituzionale (Ústavní soud) vyjadřuje pochybnosti o slučitelnosti takového řešení s nejvyššími zásadami italského ústavního pořádku a s respektováním nezadatelných osobních práv. Tento soud má konkrétně za to, že by uvedené řešení mohlo porušovat zásadu zákonnosti trestných činů a trestů, která mimo jiné vyžaduje, aby trestněprávní ustanovení byla určitá a nemohla být retroaktivní.
- 14 V tomto ohledu Corte costituzionale (Ústavní soud) uvádí, že v italském právním řádu spadá režim promlčení v trestním právu do trestního práva hmotného, a tudíž se na něj vztahuje oblast působnosti zásady zákonnosti, jež je stanovena v článku 25 italské ústavy. Uvedený režim proto musí být vymezen přesnými pravidly platnými v okamžiku spáchání dotčeného trestného činu.
- 15 Za těchto podmínek má Corte costituzionale (Ústavní soud) za to, že se na něj dotčené vnitrostátní soudy obrátily, aby rozhodl o tom, zda pravidlo uvedené v rozsudku Taricco dodržuje požadavek „určitosti“, kterým se musí podle ústavy vyznačovat právní úprava trestního práva hmotného.
- 16 Zaprvé je proto třeba ověřit, zda dotčená osoba mohla být v okamžiku spáchání dotčeného trestného činu srozuměna s tím, že unijní právo ukládá vnitrostátnímu soudu v případě, že nastanou podmínky určené v uvedeném rozsudku, aby nepoužil dotčené ustanovení trestního zákoníku. Kromě toho požadavek, aby trestnost skutku a uložitelný trest byly pachatelem postižitelného jednání předem a jasně určitelné vyplývá i z relevantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), která se týká článku 7 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950.
- 17 Zadruhé předkládající soud konstatuje, že v rozsudku Taricco nejsou dostatečně upřesněny skutečnosti, jež musí vnitrostátní soud zohlednit, aby mohl konstatovat, že je splněno kritérium „značného množství případů“, s nímž je spojeno použití pravidla vyplývajícího z tohoto rozsudku, a uvedeným rozsudkem tudíž není omezeno uvážení soudů.
- 18 Předkládající soud má rovněž za to, že se rozsudek Taricco nevyjadřuje ke slučitelnosti pravidla, které formuloval, s nejvyššími zásadami italského ústavního pořádku, a že tento úkol výslovně svěřil příslušným vnitrostátním soudům. V tomto ohledu uvádí, že v bodě 53 zmíněného rozsudku se uvádí, že pokud by se vnitrostátní soud rozhodl, že upustí od použití dotčených vnitrostátních ustanovení, musí rovněž zajistit, aby byla respektována základní práva dotčených osob. Dodává, že v bodě 55 uvedeného rozsudku je upřesněno, že toto neuplatnění je možné za podmínky, že vnitrostátní soud ověří respektování práv obviněných osob.
- 19 Předkládající soud dále uvádí, že se Soudní dvůr v rozsudku Taricco vyslovil k otázce slučitelnosti pravidla uvedeného v tomto rozsudku s článkem 49 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) pouze ve vztahu k zásadě zákazu zpětné účinnosti. Soudní dvůr však nezkoumal druhou složku zásady zákonnosti trestných činů a trestů, a sice požadavek, aby právní úprava systému sankcí byla dostatečně určitá. Podle předkládajícího soudu je ovšem tato druhá část požadavkem, který je součástí ústavních tradic společných členským státům a jenž je rovněž součástí systému ochrany, který zakotvuje EÚLP, a tudíž odpovídá obecné zásadě unijního práva. V této souvislosti platí, že i kdyby bylo na režim trestněprávního promlčení v italském právním řádu nahlíženo jako na režim procesní povahy, nic by to neměnilo na tom, že tento režim by musel být uplatněn na základě přesných pravidel.

20 Za těchto podmínek se Corte costituzionale (Ústavní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je třeba čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU vykládat v tom smyslu, že trestním soudům ukládá povinnost nepoužít vnitrostátní právní předpisy o promlčení, které ve značném počtu případů brání postihu závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie, nebo které stanoví kratší promlčecí lhůtu pro podvody ohrožující finanční zájmy Unie, než jsou promlčecí lhůty stanovené pro podvody ohrožující finanční zájmy státu, i v případě, že toto nepoužití nemá dostatečně určitý právní základ?
- 2) Je třeba čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU vykládat v tom smyslu, že trestním soudům ukládá povinnost nepoužít vnitrostátní právní předpisy o promlčení, které ve značném počtu případů brání postihu závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie nebo které stanoví kratší promlčecí lhůtu pro podvody ohrožující finanční zájmy Unie, než jsou promlčecí lhůty stanovené pro podvody ohrožující finanční zájmy státu, i v případě, že promlčení je v právním řádu členského státu součástí trestního práva hmotného a podléhá zásadě zákonnosti?
- 3) Je třeba [rozsudek Taricco] vykládat v tom smyslu, že trestním soudům ukládá povinnost nepoužít vnitrostátní právní předpisy o promlčení, které ve značném počtu případů brání postihu závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Evropské unie nebo stanoví kratší promlčecí lhůtu pro podvody ohrožující finanční zájmy Evropské unie, než jsou promlčecí lhůty stanovené pro podvody ohrožující finanční zájmy státu, i v případě, že je toto nepoužití v rozporu s nejvyššími zásadami ústavního pořádku členského státu nebo s nezadatelnými osobními právy uznanými ústavou daného členského státu?“

21 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 28. února 2017, M. A. S. a M. B. (C-42/17, nezveřejněné, EU:C:2017:168) bylo vyhověno žádosti předkládajícího soudu o projednání této věci ve zrychleném řízení podle článku 23a statutu Soudního dvora Evropské unie a článku 105 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora.

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

- 22 Je třeba připomenout, že řízení o předběžné otázce zakotvené článkem 267 SFEU zavádí dialog mezi Soudním dvorem a soudy členských států s cílem zajistit jednotný výklad unijního práva, jakož i jeho soudržnost, plný účinek a autonomii [v tomto smyslu viz posudek č. 2/13 (Přistoupení Unie k EÚLP) ze dne 18. prosince 2014, EU:C:2014:2454, bod 176].
- 23 Postup zavedený článkem 267 SFEU tedy slouží jako nástroj pro spolupráci mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad práva Unie, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporu, který mají rozhodnout (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. července 2016, Ogňanov, C-614/14, EU:C:2016:514, bod 16).
- 24 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že odpovídá-li Soudní dvůr na předběžné otázky, musí vzít v rámci rozdělení pravomocí mezi unijní a vnitrostátní soudy v úvahu skutkový a legislativní kontext, do něhož jsou předběžné otázky zasazeny, tak jak je vymezen v předkládacím rozhodnutí (rozsudek ze dne 26. října 2017, Argenta Spaarbank, C-39/16, EU:C:2017:813, bod 38).

- 25 Je třeba uvést, že v rámci, v němž byl vydán rozsudek Taricco, se Tribunale di Cuneo (soud v Cuneo, Itálie) obrátil na Soudní dvůr se žádostí o výklad článků 101, 107 a 119 SFEU a článku 158 směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (Úř. věst. 2006, L 347, s. 1).
- 26 Soudní dvůr měl nicméně v rozsudku Taricco za to, že pro účely trestního řízení, které probíhalo před uvedeným italským soudem, je nezbytné, aby mu poskytl výklad čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU.
- 27 Ve věci v původním řízení Corte costituzionale (Ústavní soud) pozdvihuje otázku případného porušení zásady zákonnosti trestných činů a trestů, jež by mohlo být důsledkem uplatnění povinnosti uvedené v rozsudku Taricco, podle níž je třeba upustit od použití dotčených ustanovení trestního zákoníku, k němuž by mohlo dojít jednak z důvodu hmotněprávní povahy pravidel o promlčení, jež jsou stanovena v italském právním řádu, což znamená, že tato pravidla musí být pro procesní subjekty rozumně předvídatelná v okamžiku spáchání protiprávních činů, které jsou jim kladeny za vinu, aniž je možné je změnit se zpětnou účinností *in pejus*, a jednak z důvodu požadavku, podle něhož se veškerá vnitrostátní právní úprava týkající se režimu trestnosti musí opírat o právní základ, jenž musí být dostatečně určitý, aby ohraničil a vedl uvážení vnitrostátního soudu.
- 28 S ohledem na otázku, které si klade předkládající soud ohledně této zásady, s nimiž nebyl obeznámen ve věci, v níž byl vydán rozsudek Tarrico, Soudní dvůr proto musí upřesnit výklad čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU, jenž byl poskytnut ve zmíněném rozsudku.

K první a druhé otázce

- 29 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat společně, je, zda musí být čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU vykládán v tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu ukládá, aby v rámci trestního řízení ve věci trestných činů týkajících se DPH upustil od použití vnitrostátních ustanovení o promlčení, jež spadají do vnitrostátního hmotného práva, která ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie brání uložení účinných a odrazujících sankcí nebo jež stanoví kratší promlčecí lhůty v případě podvodu ohrožujícího uvedené finanční zájmy než pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy dotčeného členského státu, a to i tehdy, pokud by v důsledku uplatnění této povinnosti došlo k porušení zásady zákonnosti trestných činů a trestů kvůli neurčitosti použitelného práva či z důvodu jeho retroaktivního použití.
- 30 Je třeba připomenout, že čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU ukládá členským státům povinnost bojovat proti protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Unie účinnými a odstrašujícími opatřeními a dále povinnost přijmout k zamezení podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie stejná opatření, jaká přijímají k zamezení podvodům ohrožujícím jejich vlastní finanční zájmy.
- 31 Vzhledem k tomu, že podle rozhodnutí Rady 2014/335/ES, Euratom ze dne 26. května 2014 o systému vlastních zdrojů Evropské unie (Úř. věst. 2014, L 168, s. 105) mezi vlastní zdroje Unie patří mimo jiné příjmy z použití jednotné sazby na harmonizovaný vyměřovací základ DPH, který se určuje podle pravidel Unie, existuje přímá spojitost mezi výběrem příjmů z DPH v souladu s použitelným unijním právem a poskytnutím odpovídajících zdrojů z DPH unijnímu rozpočtu, neboť jakákoli mezera ve výběru příjmů z DPH je potenciálně příčinou snížení zdrojů z DPH (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 26, a rozsudek Taricco, bod 38).
- 32 Členské státy mají povinnost zajistit účinné vybírání vlastních zdrojů Unie (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. dubna 2016, Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, bod 21). Členské státy proto musí vymáhat částky odpovídající vlastním zdrojům, které nebyly v důsledku podvodného jednání odvedeny do rozpočtu Unie.

- 33 Za účelem zaručení výběru příjmů z DPH v plné výši, a tím ochrany finančních zájmů Unie, mají členské státy volnost při výběru použitelných sankcí, které mohou mít formu správních sankcí, trestních sankcí nebo kombinace obou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 34, a rozsudek Taricco, bod 39).
- 34 V tomto ohledu je třeba nicméně zaprvé uvést, že trestní sankce mohou být nevyhnutelné v rámci účinného a odstrašujícího boje proti některým závažným případům daňových podvodů v oblasti DPH (v tomto smyslu viz rozsudek Taricco, bod 39).
- 35 Nechtějí-li členské státy porušit povinnosti, jež jim ukládá čl. 325 odst. 1 SFEU, musí zajistit, aby byly přijaty účinné a odstrašující sankce pro případy závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie (v tomto smyslu viz rozsudek Taricco, body 42 a 43).
- 36 Je tudíž třeba konstatovat, že neumožňují-li trestní sankce přijaté za účelem stíhání závažných podvodů týkajících se DPH zaručit účinný výběr této daně v plné výši, pak členské státy neplní povinnosti, jež jim ukládá čl. 325 odst. 1 SFEU. Členské státy musí rovněž z tohoto důvodu zajistit, aby pravidla, jimiž se řídí promlčení, jež jsou stanovena vnitrostátním právem, umožňovala účinný postih trestných činů souvisejících s takovými podvody.
- 37 Zadruhé podle čl. 325 odst. 2 SFEU musí členské státy přijmout k zamezení podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie, mimo jiné v oblasti DPH, stejná opatření, jaká přijímají k zamezení podvodů ohrožujících jejich vlastní finanční zájmy.
- 38 Co se následků případné neslučitelnosti vnitrostátní právní úpravy s článkem 325 odst. 1 a 2 SFEU týče, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že tento článek přesně stanoví povinnosti dosáhnout výsledku, jež nejsou vázány na žádnou podmínku týkající se použití pravidel, jež jsou v těchto ustanoveních obsažena (v tomto smyslu viz rozsudek Taricco, bod 51).
- 39 Je proto na vnitrostátních příslušných soudech, aby zajistily plný účinek povinností, které vyplývají z čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU, a upustily od použití vnitrostátních ustanovení, mimo jiné v oblasti promlčení, která v rámci řízení týkajícího se závažných trestných činů v oblasti DPH brání v uložení účinných a odstrašujících sankcí za účelem boje proti podvodům ohrožujícím finanční zájmy Unie (v tomto smyslu viz rozsudek Taricco, body 49 a 58).
- 40 Je třeba připomenout, že v bodě 58 rozsudku Taricco byla dotčená vnitrostátní ustanovení považována za ustanovení, která mohou ohrozit splnění povinností uložených dotčenému členskému státu podle čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU, pokud by uvedená ustanovení ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie bránila uložení účinných a odstrašujících sankcí nebo pokud by stanovila kratší promlčecí lhůty pro případy podvodů ohrožujících uvedené zájmy než pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy tohoto členského státu.
- 41 Je především na vnitrostátním zákonodárci, aby stanovil pravidla pro promlčení, jež umožní splnit povinnosti vyplývající z článku 325 SFEU ve světle úvah, jež vyjádřil Soudní dvůr v bodě 58 rozsudku Taricco. Tomuto zákonodárci totiž přísluší, aby zajistil, aby vnitrostátní režim trestněprávního promlčení nevedl k beztrestnosti značného množství případů závažných podvodů v oblasti DPH ani nebyl pro obviněné osoby přísnější v případech podvodu ohrožujícího finanční zájmy dotčeného členského státu oproti případům, kdy jsou ohroženy finanční zájmy Unie.
- 42 V tomto ohledu je třeba připomenout, že pokud vnitrostátní zákonodárce prodlouží s okamžitým účinkem promlčecí lhůty, a to včetně skutků, jež jsou jim kladeny za vinu, které dosud nejsou promlčeny, není tím v zásadě porušena zásada zákonnosti trestných činů a trestů (v tomto smyslu viz rozsudek Taricco, bod 57 a judikatura ESLP citována v uvedeném bodě).

- 43 V této souvislosti je třeba dodat, že oblast ochrany finančních zájmů Unie prostřednictvím přijímání trestních sankcí spadá ve smyslu čl. 4 odst. 2 SFEU do oblasti pravomoci, kterou Unie sdílí s členskými státy.
- 44 V projednávaném případě v době rozhodné z hlediska skutkového stavu ve věci v původním řízení nebyl režim promlčení použitelný pro trestné činy týkající se DPH unijním normotvůrcem harmonizován, jelikož k jeho částečné harmonizaci došlo až přijetím směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 ze dne 5. července 2017 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie (Úř. věst. 2017, L 198, s. 29).
- 45 Italská republika tudíž mohla v uvedeném okamžiku ve svém právním řádu stanovit, že tento režim spadá, stejně jako pravidla týkající se vymezení trestných činů a stanovení trestů, do oblasti trestního práva hmotného, a že se na něj proto stejně jako na posledně uvedená pravidla vztahuje zásada zákonnosti trestných činů a trestů.
- 46 Na straně příslušných vnitrostátních soudů je, pokud musí v probíhajících řízeních rozhodnout o tom, že bude upuštěno od použití dotčených ustanovení trestního zákoníku, aby zajistily, aby byla dodržována základní práva osob obviněných ze spáchání trestného činu (v tomto smyslu viz rozsudek Taricco, bod 53).
- 47 V tomto ohledu mohou vnitrostátní orgány a soudy uplatnit vnitrostátní standardy ochrany základních práv, neohrozí-li toto uplatnění úroveň ochrany stanovenou Listinou, jak ji vykládá Soudní dvůr, ani přednost, jednotu a účinnost unijního práva (rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 29 a citovaná judikatura).
- 48 Pokud jde konkrétně o ukládání trestních sankcí, příslušné vnitrostátní soudy musí zajistit, aby byla zaručena práva obviněných vyplývající ze zásady zákonnosti trestných činů a trestů.
- 49 V této souvislosti má předkládající soud za to, že tato práva by v případě upuštění od použití dotčených ustanovení trestního zákoníku v rámci řízení, jež před ním probíhají, nebyla dodržena, neboť dotčené osoby nemohly před vyhlášením rozsudku Taricco rozumně předvídat, že článek 325 SFEU ukládá vnitrostátnímu soudu, aby za podmínky, jež byly v uvedeném rozsudku stanoveny, upustil od použití uvedených ustanovení.
- 50 Tentýž soud má dále za to, že vnitrostátní soud nemůže vymezit konkrétní obsah podmínek, za nichž musí upustit od použití těchto ustanovení, tj. za předpokladu, že by tato ustanovení bránila v uložení účinných a odrazujících sankcí ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie, aniž tím překročí meze svého uvážení, jež mu stanovuje zásada zákonnosti trestných činů a trestů.
- 51 V tomto ohledu je třeba připomenout význam, který má v unijním právním řádu i ve vnitrostátním právním řádu zásada zákonnosti trestných činů a trestů ve svých požadavcích na předvídatelnost, určitost a zákaz retroaktivity použitelného trestního práva.
- 52 Touto zásadou, jež je zakotvena v článku 49 Listiny, jsou členské státy vázány při uplatňování unijního práva podle čl. 51 odst. 1 Listiny, přičemž o tento případ se jedná, upravují-li v rámci povinností, jež na ně klade článek 325 SFEU, ukládání trestních sankcí za trestné činy v oblasti DPH. Povinnost zajistit účinné vybírání zdrojů Unie tak nemůže bránit dodržování uvedené zásady (v obdobném smyslu viz rozsudek ze dne 29. března 2012, Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, bod 23).
- 53 Zásada zákonnosti trestných činů a trestů je dále součástí ústavních tradic společných členským státům (stran zásady zákazu retroaktivity trestního práva viz rozsudek ze dne 13. listopadu 1990, Fedesa a další, C-331/88, EU:C:1990:391, bod 42, a rozsudek ze dne 7. ledna 2004, X, C-60/02, EU:C:2004:10,

bod 63) a byla zakotvena několika mezinárodními smlouvami, zejména v čl. 7 odst. 1 EÚLP (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. května 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, EU:C:2007:261, bod 49).

- 54 Z vysvětlení k Listině základních práv (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17) plyne, že v souladu s čl. 52 odst. 3 Listiny má právo zaručené podle jejího článku 49 stejný smysl a rozsah jako právo zaručené EÚLP.
- 55 Co se týče požadavků, jež vyplývají ze zásady zákonnosti trestných činů a trestů, je třeba zaprvé uvést, že Evropský soud pro lidská práva konstatoval stran čl. 7 odst. 1 EÚLP, že podle této zásady musí trestněprávní ustanovení respektovat určité požadavky na dostupnost a předvídatelnost, a to pokud jde jak o definici trestného činu, tak stanovení trestu (viz ESLP, 15. listopadu 1996, *Cantoni v. Francie*, CE:ECHR:1996:1115JUD001786291, bod 29; ESLP, 7. února 2002, *E. K. v. Turecko*, CE:ECHR:2002:0207JUD002849695, bod 51; ESLP, 29. března 2006, *Achour v. Francie*, CE:ECHR:2006:0329JUD006733501, bod 41; ESLP, 20. září 2011, *OAO Něftnaja Kompanija Jukos v. Rusko*, CE:ECHR:2011:0920JUD001490204, body 567 až 570).
- 56 Zadruhé je třeba zdůraznit, že požadavek určitosti použitelného práva, jenž je nedílnou součástí uvedené zásady, znamená, že právo jasně definuje trestné činy a trestní sankce, jež lze za jejich spáchání uložit. Tato podmínka je splněna, pokud procesní subjekt má možnost se ze znění příslušného ustanovení – a v případě potřeby z výkladu, který k němu podaly soudy – dozvědět, jaká konání a opomenutí zakládají jeho trestněprávní odpovědnost (v tomto smyslu rozsudek ze dne 28. března 2017, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, bod 162).
- 57 Zatřetí zásada zákazu zpětné účinnosti trestního práva brání zejména tomu, aby soud mohl v průběhu trestního řízení uložit trestní sankci za chování, které nebylo zakázáno vnitrostátním pravidlem přijatým před spácháním trestného činu, ze kterého je obviňován, nebo aby byl zpřísněn režim trestněprávní odpovědnosti osob, s nimiž je takové řízení vedeno (v obdobném smyslu viz rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, *Ogňanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, body 62 až 64 a citovaná judikatura).
- 58 V tomto ohledu, jak bylo konstatováno v bodě 45 tohoto rozsudku, se v italském právním řádu požadavky předvídatelnosti, určitosti a zákazu zpětné účinnosti, jež jsou vlastní zásadě zákonnosti trestných činů a trestů, použijí i na režim promlčení týkající se trestných činů v oblasti DPH.
- 59 Z toho vyplývá, že vnitrostátní soud musí ověřit, zda konstatování učiněné v bodě 58 rozsudku *Taricco*, podle něhož dotčená ustanovení trestního zákoníku brání v uložení účinných a odstrašujících trestních sankcí ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie, vyvolává nejistotu v italském právním řádu stran určení použitelného režimu promlčení, která by byla v rozporu se zásadou určitosti použitelného práva. Je-li tomu skutečně tak, vnitrostátní soud není povinen upustit od použití dotčených ustanovení trestního zákoníku.
- 60 Požadavky uvedené v bodě 58 tohoto rozsudku dále brání tomu, aby v řízeních, jež se týkají osob obviněných ze spáchání trestných činů v oblasti DPH před vyhlášením rozsudku *Taricco*, vnitrostátní soud upustil od použití dotčených ustanovení trestního zákoníku. Soudní dvůr již totiž v bodě 53 uvedeného rozsudku zdůraznil, že těmto osobám by v důsledku neuplatnění těchto ustanovení mohly být uloženy sankce, kterým by se vši pravděpodobností unikly, pokud by byla uplatněna uvedená ustanovení vnitrostátního práva. Na uvedené osoby by se tedy mohly se zpětnou účinností vztahovat podmínky trestnosti, které by byly přísnější než podmínky platné v okamžiku spáchání trestného činu.
- 61 Pokud by byl vnitrostátní soud veden k závěru, že povinnost upustit od použití dotčených ustanovení trestního zákoníku je v rozporu se zásadou zákonnosti trestných činů a trestů, nebyl by povinen se touto povinností řídit, třebaže by respektování této povinnosti umožnilo napravit vnitrostátní stav neslučitelný s unijním právem (viz obdobně rozsudek ze dne 10. července 2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, body 58 a 59). Jak bylo konstatováno v bodech 41 a 42 tohoto rozsudku, je proto na vnitrostátním zákonodárci, aby přijal nezbytná opatření.

- 62 S ohledem na výše uvedené skutečnosti je třeba na první a druhou otázku odpovědět tak, že čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu ukládá, aby v rámci trestního řízení ve věci trestných činů týkajících se DPH upustil od použití vnitrostátních ustanovení o promlčení, jež spadají do oblasti vnitrostátního hmotného práva, která ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie brání uložení účinných a odrazujících sankcí nebo jež stanoví kratší promlčecí lhůty v případě závažného podvodu ohrožujícího uvedené finanční zájmy než pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy dotčeného členského státu, ledaže by důsledkem takového nepoužití bylo porušení zásady zákonnosti trestných činů a trestů kvůli nedostatečné určitosti použitelného práva či z důvodu retroaktivního použití právních předpisů, které stanoví přísnější podmínky trestnosti, než byly podmínky platné v okamžiku spáchání trestného činu.

Ke třetí otázce

- 63 S ohledem na odpověď na první a druhou otázku není namístě odpovídat na třetí otázku.

K nákladům řízení

- 64 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Článek 325 odst. 1 a 2 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu ukládá, aby v rámci trestního řízení ve věci trestných činů týkajících se DPH upustil od použití vnitrostátních ustanovení o promlčení, jež spadají do oblasti vnitrostátního hmotného práva, která ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie brání uložení účinných a odrazujících sankcí nebo jež stanoví kratší promlčecí lhůty v případě závažného podvodu ohrožujícího uvedené finanční zájmy než pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy dotčeného členského státu, ledaže by důsledkem takového nepoužití bylo porušení zásady zákonnosti trestných činů a trestů kvůli nedostatečné určitosti použitelného práva či z důvodu retroaktivního použití právních předpisů, které stanoví přísnější podmínky trestnosti, než byly podmínky platné v okamžiku spáchání trestného činu.

Podpisy.